

PACHÓWKA STRĄKÓWECZKA

– *Laspeyresia nigricana* Steph.

1 Systematyka

Typ:	Stawonogi - <i>Arthropoda</i>
Gromada :	Owady – <i>Insecta</i>
Rząd:	Motyle – <i>Lepidoptera</i>
Rodzina:	Zwójkowate – <i>Tortricidae</i>
Gatunek:	Pachówka strąkóweczka – <i>Laspeyresia nigricana</i> Steph.

2 Biologia

Dorosłe gąsienice zimują w ziemi otoczone ziemnym kokonem na głębokości około 5 cm. Wiosną opuszczają zimowy kokon i tuż przy powierzchni gleby robią sobie nowy, luźniejszy, w którym następuje przepoczwarczenie.

Wylot motyli następuje w końcu maja i początkach czerwca. Lot ich jest bardzo rozciągnięty w czasie i w zależności od warunków meteorologicznych trwa do końca lipca lub pierwszej dekady sierpnia. Samice oblatując rośliny grochu, peluszki, wyki lub lędzwanu, składają jaja na wszystkich organach roślin, najczęściej jednak na liściach i przylistkach. Wylęgłe gąsieniczki są bardzo ruchliwe i w stosunkowo krótkim czasie znajdują strąki roślin żywicielskich, na których w odpowiednim zagłębieniu tworzą mały oprzęd, pod którym wwiercają się do środka. Miejsce wgryzienia szybko się zabliznia, pozostaje tylko fioletowa plamka. W strąku żeruje przeważnie jedna gąsienica, rzadziej dwie lub trzy (Fot.2). Jej rozwój trwa 16–25 dni. Jedna gąsienica uszkadza od 1 do 3 nasion w strąku, rzadziej więcej. Najczęściej jednak, gdy ilość uszkodzonych nasion w strąku przekracza 3 sztuki – mamy do czynienia z dwoma (lub więcej) gąsienicami. Dorosłe gąsienice przegryzają strąki opuszczają się na nitce przędzy. Zagrzebują się w ziemi w pobliżu roślin i tuż pod powierzchnią robią sobie kolebki, wyścielając je nitkami przędzy. Powstaje zamknięty kokon zbudowany z gęsto utkanej przędzy, który od zewnątrz oblepiony jest ziemią tak, że upodabnia się do grudki ziemi. W warunkach Polski występuje tylko jedno pokolenie w ciągu roku.

Pachówka najchętniej atakuje groch, peluszkę i wykę, rzadziej bób i fasolę.

3 Opis gatunku

Motyl ma długość 6-7 mm. Rozpiętość skrzydeł samicy wynosi 14 mm, a samca 13 mm. Przednie skrzydła motyla są oliwkowobrazowe z żółtawymi lub szarymi łuskami, wzdłuż brzegu górnego ułożone są na przemian kreski czarne i białe. Lusterko w środku jest jaśniejsze z 4 czarnymi kreskami z obu stron, obramowane szarą matową smugą. Skrzydła tylne szarobrazowe (Fot.1).

Jajo ma kształt owalnej tarczki, lekko wypukłej od góry, płaskiej od dołu, jest mlecznobiałe. Wraz z rozwojem jajo ciemnieje i przez osłonkę widoczna jest gąsienica.

Gąsienica ma długość 8-10 mm, jest żółtawa z ciemnymi brodawkami opatrzonymi szczecinkami. Gąsienice młode w różnych stadiach mają nieco inną barwę. W miarę dorostania zmieniają barwę od białawej poprzez białawozieloną do żółtawobiałej.

Poczwarka jest ciemnobrązowa, długości 8 mm.

4 Opis uszkodzeń

Szkodliwym stadium są gąsienice, które po wylęgu z jaj wdrażają się do strąków, gdzie żerują na zawiązujących się nasionach aż do czasu osiągnięcia pełnej dojrzałości. W strąku opanowanym przez gąsienice pachówki nasiona są powygryzane nieregularnie od zewnątrz w postaci głębszych i płytszych jamek. Ponadto strąki wypełnione są ziarnistymi odchodami oraz pajęczyną (Fot.2). Na plantacjach z opóźnionym terminem wysiewu, wylęgła gąsienica nie znajdując wykształconych strąków żeruje w stożkach wzrostu, a nawet w młodych pędach. Jedna gąsienica może wówczas zniszczyć cały wierzchołek nie dopuszczając do zawiązania strąków.

5 Metodyka obserwacji - sygnalizacja terminu zabiegu

Dla sygnalizowania terminu składania jaj i wylęgu gąsienic, faz rozwojowych których obserwacja jest niezbędna aby wyznaczyć termin zabiegu, bardzo pomocna jest znajomość terminu lotu motyli.

Wylot motyli pachówki strąkóweczki można ustalić w oparciu o pułapki feromonowe, które należy wyłożyć na obserwowanej plantacji na 1-2 tygodni przed spodziewanym wylotem motyli w ilości 3 sztuk i oddalone od siebie o około 50 m. Następnie systematycznie (2-3 razy w tygodniu) należy kontrolować odłowione samce.

Pomocne są też fenologiczne wskaźniki rozwoju pachówki strąkóweczki

- początek wylotu motyli zbiega się z bieleniem pąków kwiatowych grochodrzewu, zwanego białą akacją lub zakwitaniem żyta ozimego,
- wyląg pierwszych gąsienic oraz wgryzanie się ich do strąków zbiega się z fazą zakwitania lipy szerokolistnej,
- początek masowego wylęgu gąsienic z zakwitaniem lipy drobnolistnej,

6 Progi ekonomicznej szkodliwości oraz terminy zabiegów ochrony roślin

Stwierdzenie na kontrolowanych plantacjach średnio 1 złoża jaj na 10 roślin jest sygnałem do wykonania pierwszego zabiegu. Drugi w zależności od potrzeb po około 10 dniach. Zwalczanie szkodnika na plantacjach nasiennych może być opłacalne, gdy szkodliwość w ubiegłym sezonie przekraczała 10% i w obecnym sezonie występują warunki sprzyjające rozwojowi pachówki strąkóweczki.

Z uwagi na ukryty tryb życia gąsienic pachówki odpowiednim terminem zwalczania jest moment od wylęgu z jaj do chwili wdrażenia się ich do strąków. Ten okres trwa około 18 godzin. W tej sytuacji aby zabieg był skuteczny powinien być przeprowadzony tuż przed wylęgiem gąsienic. Zabieg należy zatem wyznaczyć na początek masowego wylęgu gąsienic, który przypada po 3-4 tygodniach od początku wylotu motyli. Ten termin zwalczania odnosi się przede wszystkim do odmian grochu uprawianego na suche ziarno.

Ochronę grochu warzywnego dla przemysłu przetwórczego prowadzi się w innych terminach, ponieważ strąki muszą być całkowicie wolne od szkodnika. Pierwszy zabieg profilaktyczny musi być wykonany tuż przed wylęgiem gąsienic i wgryzaniem się do strąków, tj. po 10-14 dniach od początku wylotu motyli. Następny po 7-10 dniach z uwzględnieniem okresu karencji jaki musi upłynąć przed zbiorem zielonego groszku.

7 Ocena szkodliwości

Obserwacje prowadzone w sezonie wegetacyjnym należy rozpocząć, gdy strąki grochu oraz ich nasiona posiadają już normalną wielkość ale są jeszcze zielone. Termin ten przypada na ogół od II dekady do końca lipca w zależności od odmiany oraz warunków klimatycznych.

W tym celu w zależności od wielkości pola pobieramy od 100 do 150 strąków w różnych punktach po 25 strąków z kilku roślin grochu rosnących w pobliżu, z różnych partii rośliny. Na plantacjach powyżej 2 ha należy zwiększyć liczbę punktów o 1 na każdy następny hektar. Po przeanalizowaniu zebranych strąków na obecność gąsienic obliczamy procent uszkodzonych strąków.

Fot.1. Motyl pachówki strąkóweczki

Fot.2. Gąsienica w końcowej fazie rozwoju